

Kiertomatalla etelä-Aunuksen pappiloissa tsaari-Venäjän aikana

Oheinen artikkeli on uusintapainos. Se ilmestyi ensimmäisen kerran Karjalan Heimon edeltäjässä Viena-Aunus -lehdessä (nro 5:1938). Artikkelin kirjoittaja Valter Päivinen teki v. 1907 kiertomatkan Etelä-Aunuksen kyliin ja vieraili useissa pappiloissa.

Tämä tapahtui kesällä 1907. Sen muistan siitä, että edellisenä kesänä, 1906, syntyi Vienan Karjalaisten Liitto, joka samana vuonna syksyllä alkoi julkaista ”Karjalaisten Pakinoita”. Niitä levitettiin suuret määrät rajan taakse ilmaiseksi. Seuraavana vuonna eli 1907 tein polkupyörämatkan rajan taakse, jossa tuli ajetuksi aikamoinen kierros tai rengas, sillä rajan takana kylien välit usein hyvin pitkiä. Mitään erityistä asiaa ei ollut kuin retkeily, rajantakaiseen Karjalaan tutustuminen. Olin juuri sinä keväänä ostanut uuden polkupyörän ja sillä oli hyvä matkailu huonomilla teillä.

Kun toimin aivan rajan vierellä, Salmin Orusjärven kylässä, josta on paljon käyetty maantie rajan taakse, oli siitä hyvä lähteä matkalle. Tätä tietä käyttivät hyvin laajalla alalla asuvat karjalaiset vaeltaessaan Suomen puolelle metsätöihin, uittotöihin, hevosen ostoon, kalan tai savi- ja puuastioiden sekä rinkelin kaupalle. Usein he yöpyivät koulukylässäni siihen taloon, jossa asuin. Kesällä pyhiinvaeltajajoukkoja kulki Valamoon ja sieltä samaa tietä takaisin kotipuoleensa. Näin syntyi pakostakin tuttavuuksia, ja sukeutui juttuja noiden rajantakalaisten kera. He pyysivät käymään katsomassa kotiseutuaan, kohta selittäen, ettei heidän eloksensa suinkaan kestä vertailuja Suomen olojen kera, mutta siksi he mielellään toivoivat suomalaisten pistäytyvän

heidän maassaan, niin kuin hekin kävivät Suomen puolella.

Kun ”Karjalaisten Pakinat” alkoivat ilmestyä, oli niitä luonani suuret kasat. Pistelin niitä noille kävijöille aina mukaan ja kehoitin lukemaan ja antamaan sellaisille, jotka osasivat lukea ”Suomen kirjaa”. Mielellään he niitä ottivatkin ja lupasivat lukea. Kirjoitin muistiin näiden tuttavieni osoitteita aikoen sopivassa tilaisuudessa lähteä heidän maataan katsomaan.

Innostuin lähtemään erään rajantakaisen joukkueen kera, joka oli lopettanut työnsä Suomen puolella ja palasi kotipuolelleen uittotöistä, jotka sinä keväänä olivat kestäneet tavallista myöhempään, kesäkin kun

oli myöhästynyt. Miehillä oli ansiotöistä saatua rahaa ja mielet hilpenivät sen mukaan kuin kodit lähenevät. Siihen aikaan kuljettiin jalkaisin.

Minulla oli äsken mainittu uusi pyöräni, sillä tottumattomana kävelijänä arvelin, etten kestä tottuneiden kävelijäin kintereillä. Kuljimme korkeiden vaarojen pien kautta Vieljärvelle asti. Käet kukkuivat ja laulurastaat lauloivat kuulaan kirkkaina kesäkuun öinä. Miehillä oli kodit mielessä, ja siksi matkaa tehtiin öisin. Kauniit ovat kesäisin rajantakaiset Karjalan vaarat. Istuimme lepäämään tien varrella jollekin korkealle selänteelle, jonka yli tien tapainen nousi. Avasimme eväämme, söimme, juttelimme ja katselemme kuljettua taivalta ja niitä kauniita salojärviä, jotka kauniin sinisen nauhan tavoin kiertelivät loppumattomien metsien välissä. Näin tehtiin matkaa. Päivän kuumimpana aikana nukahdettiin jossain kylässä, jolloin uni tuli viivyttelämättä.

Näin tällaisessa seurassa tein matkaa, mutta joukko oli vähän kerrallaan huvennut, ja Vieljärvelle päästessä oli enää jäljellä vain kaksi miestä ja minä kolmantena; nämäkin jäivät matkan varrella oleviin koteihinsa.

Jäin Vieljärvelle muutamiksi päiviksi lepäämään, sillä matka rasitti; polkupyörää eräissä paikoissa huonoilla teillä ei voinut ollekaan käyttäjä.

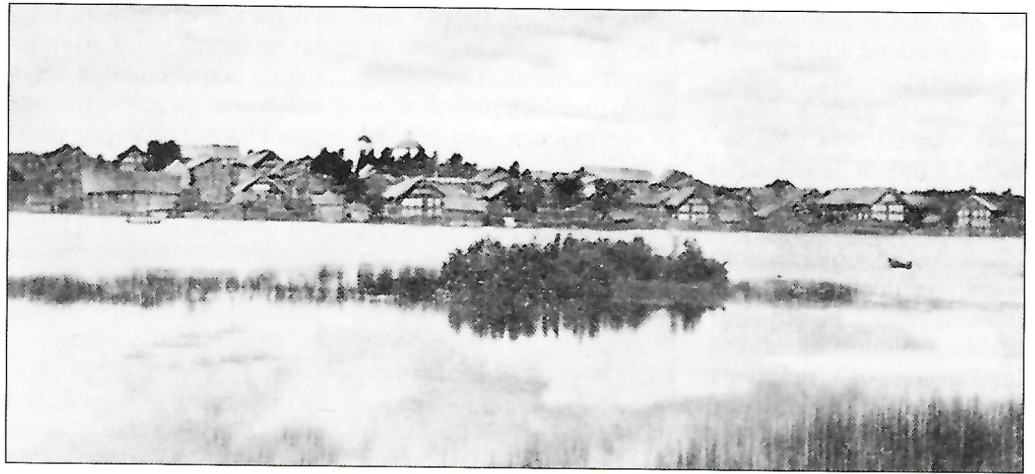
Tutustuin monipuolisesti seutukunnan elämään. Kansa eli alkuperäistä elämäänsä. Ja kun puhumme Vieljärven oloista, kuvastavat ne tarkalleen toisten rajantakalaisten kylien oloja. Kansa oli säilyttänyt kielen, jota se puhui aina kotoisissa oloissaan. Jos oli karjalaissyntyinen pappi, niin hän saarnasi silloin tällöin karjalaksi, mutta venäläinen ummikko pappi ei kyennyt mitään antamaan. Kansan tavat olivat alkuperäiset; siiveellinen elämäntaso oli korkealla, joka johtui karjalaisten ikivanhoista katsoimuksista, ehkä uskonnosta-kin,

Salmin Orusjärven kirkko viime vuosisadan alussa.

Vieljärveläinen tuttavani, jonka kotiin jäin lepäilemään, vei minut mukanaan Vieljärven pappilaan. Muistan pappilan, kirkon sekä papin ja hänen rouvansa. Vieljärven pappila oli pienempi kuin Suomen pappilain renkituvat, joten sitä ei voi verrata Suomen pappilain tuparakennuksiinkaan. Se oli tehty pyöreistä hirsistä, vuoraamaton rakennus, jota ajan hammaskin oli säälimättömästi kosketellut. Pienestä matalasta ovesta painuttiin sisään, jolloin tultiin pieneen eteiseen, jossa oli kaksi ovea - toinen vei keittiöön tai pirtintapaiseen. Siinä oli pöytä, penkkejä ja kaappi, jonka päällä seisoi samovaari. Keittiöstä johti ovi pieneen kamariin, josta ovi meni toiseen kamariin. Muita huoneita ei pappilassa ollutkaan. Kirkkoherra eli "paatjushka", niin kuin kansa pappejaan kutsui, ei ollut kotona, mutta kirkkoherratar eli "maatushka" oli kotona, ja hän sanoi miehensä olevan kalastamassa, mutta kyllä kohta tulevan. Maatushka vei kohteliaasti vieljärveläisen isännän sekä minut kamariin ja pyysi istumaan ja odottamaan kirkkoherraa.

Tätä odotellessa oli aikaa katsella Vieljärven pappilan huonekaluja ja sisustusta. Pappila ei sisältä katsellen ollutkaan niin huono kuin ulkoa näytti. Kamareissa oli seinäpaperit hyvässä kunnossa, likaisuus kuitenkin pisti hyvin silmiin. Vaikka järvi oli melkein ikkunan alla, niin vettä oli käytetty säästeliäästi; näytti kuin ei lattiaa olisi pesty vuoteen. Samaten ikkunat olivat likaiset. Päivä oli puolessa ja lisäksi lauantaipäivä, mutta vuoteet olivat vielä yön jäljeltä korjaamatta. Vuodevaateräsyjä näkyi yksinkertaisista rautasängyistä. Kamari, jossa odotimme kirkkoherraa, oli luultavasti vierashuone, mutta ei näytetty juuri pidettävän tapana järjestää sitä päiväkuuntoon. Tämä oli sitäkin ihmeteltävää, kun pappilassa oli kaksi nuorta neitosta, jotka myöhemmin saapuivat jostain kylältä.

Pyhäjärven kylä järveltä nähtynä.

Huonekalut olivat senaikaista pietarilaista tyyliä, mustaksi kiilloitettuja, runsaasti sorvauksilla koristeltuja, samanlaisia, joita siihen aikaan tuotiin Pietarista Suomeenkin.

Istuin plyyshikankaalla päällystetyn sohvan nurkkuukseen, mutta tunneltuani hetken päästä jotain vastenmielistä siirryin selkänöjatuoliin, mutta siinäkin tunsin samanlaista. Vieljärveläinen tuttavani vain hymyili, hänelle olivat tuttuja nuo vastenmieliset punatakkivieraat. - Kun kamarista ovi vei peräkamariin, siirryin sinne. Se oli luultavasti kirkkoherran virastohuone, koska siellä oli samaa pietarilaista alkuperää oleva kirjoituspöytä ja sillä paksuja kirjoja. Rautasänkyvuode sielläkin oli laittamatta. Joukossa oli varsin hieno aitovenäläismallinen kaappi ja tuoleja. Sama kunto ja järjestys täälläkin kuin toisessa kamarissa. Molempien huoneitten nurkissa oli suuri määrä pyhiäkuvia - obrasoita, ikoneja - ja niiden edessä riippulamppuja.

Talon epäsiisteyttä nähdessäni ajattelin, miten Vieljärven pappilassa mahdettiin vastaanottaa piispa, jos se joskus sattui tulemaan kirkkoa tarkastamaan ja ehkä pyörähtäisi pappilassakin. Kirkkoherratar laittoi teetä tyttäriensä avustamana. Hän kantoi kamarin pöydälle samovaarin, otti lasit ja lusikat kaapista, toi leipää, kalaa ja maitoa; koetti selitellä karjalaksi, kun kirkko-

herra viipyi. Viimein ryhtyi hän laittelemaan vuoteita kuntoon, tyttäriensä avustamana.

Näin puhellessa tuli kirkkoherra kotiin astuen suoraa päätä kamariin, antoi kättä ja esitteli itsensä. Kädet olivat likaiset eikä hän ollut pahoin puhdistellut muutenkaan itseään. Hän oli melkein ummikko venäläinen, keski-ikänen sivuuttanut mies. Mutta kun oli toiminut kymmeniä vuosia pappina Karjalassa, oli sentään oppinut sen verran karjalaa, että hänen puheensa ymmärsi. Hänen nimensä olen unohtanut, mutta hänen olemuksensa ja puhe muistan vielä täysin. Käyntimme pappilassa ei tuntunut häntä häiritsevän, päinvastoin hän näytti olevan kovin iloinen, että vieljärveläinen tuttavani oli tuonut minut hänen luokseen, että hänkin sai jutella suomalaisen miehen kanssa, jollaista hän niin harvoin oli nähnyt.

Alkoikin teenjuonti, ja tee oli hyvää. Sen kera oli muutakin tarjottavaa, viinapullo ja lasit tuotiin pöytään tavaliseen venäläiseen tapaan.

Teen jälkeen puhelimme yhtä ja toista. Kirkkoherra oli ihmeissään, kun sai kuulla, että olin uskonnoltani ortodoksi, vaikkakin suomalainen; hänen käsityksensä mukaan kaikki ortodoksit olivat venäläisiä. Sitten puhe kääntyi kouluihin. Hän valitti, että kansa ei kouluopetuksesta huolimatta opi venäjää eikä puhu kodeissaan. Hänen saarnojaan ei

ymmärretä, eivät kuulu koulun käyneetkään ymmärtävän.

- Kirkkoherran pitäisi koettaa saarnata karjalaksi, huomautin hänelle - osaan kirkkoherra auttavasti sitä.

- Mutta nämähän ovat pravoslavneja, eihän niille voi saarnata muuten kuin venäjäksi, vastasi kirkkoherra.

- Mutta kun he ovat karjalaisia, pitäisi saarnata ja muutkin kirkonmenot pitää karjalaksi. Niinhän uskonkajatkain saarnasivat sen maan kielellä, jota kansa puhui ja ymmärsi.

Kirkkoherra ei pannut vastaan, mutta vaikeroi, kun kansa ei ymmärtänyt, vaikka hän kuinka yksinkertaisesti koetti synninpäästön sakramenttia toimittaessaan ja sairaita ripittäessään kysellä syntejä. Silloin täytyi koettaa tiedustella karjalaksi.

- Niin pitääkin, vakuutin minä.

Kirkkoherran tuntui kovin vaivaavan se, että hän oli toimituksissaan käyttänyt karjalan kieltä, jota hän osasi niin kovin huonosti: puolet sanoista venäläisiä ja silloin tällöin vain joku karjalainen sana väliin virheellisesti lausuttuna. Kehoitin kuitenkin niin edelleen tekemään. Hän ei siitä oikein pitänyt. Hän oli hyväntahtoinen, levealuonteinen mies, joka moitti kylänsä koulua huonoista saavutuksista. Kehoitin silloin häntä toimimaan niin, että koulussakin enemmän käytettäisiin karjalankieltä.

- Mahdotonta, mahdotonta, innostui kirkkoherra venäjäksi lausumaan. - Karjalaiset ovat provoslavneja, heidän pitää oppia venäjänkieli.

Mukanani oleva vieljärveläinen, joka oli tehnyt pitkiä matkoja Suomessa, ehätti silloin väliin ruveten kertomaan, että hän oli ollut Suomen puolella kreikkalaiskatolisessa kirkossa ja kuullut siellä jumalanpalvelusta toimitettavan suomenkielellä, ja sitä hän oli ymmärtänyt paremmin kuin oman kylänsä kirkossa toimitettua. Sitä ei kirkkoherra voinut käsittää, että ortodoksisessa kirkossa Suomessa oli sallittu pitää jumalanpalveluksia suomenkielellä.

Puhelu keskeytyi, sillä kirkkoherratar tuli juoksujalkaa ilmoittamaan aivan erikoisluontoista asiaa ja pyytämään vieljärveläistä tuttavaani apuun. Nousimme kaikki ja lähdimme pihamaalle. Pappilassa oli yksi lehmä ja se oli poikunut. Odotellessamme pihamaalla sanoin kirkkoherralle, että en tuonut huonoa onnea pappilaan, kun lehmäkin poiki juuri käydessäni. Olipa papilla ollut hyvä kalaonnikin: kontti oli täynnä ahvenia ja haukia.

Kiitin kirkkoherran, hänen maatushkaansa ja tyttäriä ja niin lähdimme.

Seuraavana päivänä, joka oli sunnuntai, menimme Vieljärven kirkkoon. Siellä ei ollut mitään erityistä. Kirkkoherra oli melkein samassa pesuasussa kuin arkipäivänäkin. Kirkon lattia oli likainen aivan kuin pappilan kamarit. Ajattelin taaskin piispan tarkastusmatkaa.

Pääsin luotettavassa seurassa oiusteita Pyhäjärvelle. Se oli pitkä ja vaivaloinen taival huonoja kinttuteitä myöten. Pyörää saattoi käyttää vain silloin tällöin kovilla kankailla. Pyhäjärvi on Petroskoilta Aunuksen menevän maantien varrella tyyppillinen rajantakainen karjalainen kylä. Väsyttävän matkan jälkeen jäin kylään pariksi vuorokaudeksi. Kylän pappiin tutustuin sattumalta siinä suuressa talossa, johon

jäin lepäämään. Pappi sattui käymään talossa ja häntä pidettiin vieraana. Tämänkään papin nimeä en muista, mutta sen muistan, että hän oli karjalainen, syntyisin Rukajärveltä. Keskustelu hänen kanssaan kävi vaivattomasti, hän puhui aunusta niin kuin syntyperäinen karjalainen ainakin. Hän kertoi käyneensä Suomessakin useita kertoja. Hän oli ollut pappina jo 30 vuotta, mutta ei samassa paikassa. Talosta poistuessaan pyysi hän käymään kotonaan pappilassa.

Seuraavana päivänä menin hänen pappilaansa. Siellä oli varsin toisenlaista kuin Vieljärven pappilassa. Talo oli karjalaismallinen, pyöreähirsinen, kaksikerroksinen, jossa pappila oli yläkerrossa käsittäen neljä huonetta. Ystävällisesti kirkkoherra vei minut siistiin ja hyvin kalustettuun vierashuoneeseen. Kirkkoherran neljälasta olivat saaneet koulutuksensa Petroskoilla, olivat jo aikaihmissä, mutta heistä ei ollut yhtään kotosalla, vaan palvelivat he eri virastoissa Pietarissa.

Vähän ajan perästä vierashuoneeseen tuli hyvin puettu pappilan rouva, toi juuri saapuneen postin. Hätkähdin hiukan, kun kirkkoherra avasi Novaja Vremjan ja alkoi siitä lukea uutisia. Aavistin, että pappilassa ei asunutkaan karjalainen henki, ja sen tulin kohta kuulemaan. Lukiessaan saapuneesta Novaja Vremjasta, alkoi pappi melkein ilkkuen kertoa, että Suomessa nyt aletaan muutella lakeja ja asetuksia, joille ja muille Venäjän toimille hän antoi täyden kannatuksensa. Hän selvitteli, että Suomi edistyy ja rikkastuu liikaa, vaikka on Venäjän rajamaa.

Uskalsin huomauttaa, että Suomi ei ole Venäjää. Siitä kirkkoherra kiihtyi ja ryhtyi puhumaan aivan samalla tavalla kuin meillä Suomessa Solovjevit, Krohinit ja muut venäläistymisajan kreikkalaiskatoliset papit, jotka kärkeihinä johtivat venäläistymistointa. Ihmettelin kirkkoherraa suuresti, hän oli kar-

jalainen, mutta hänellä ei ollut pisaraakaan karjalaismieltä ja myötätuntoa omaa heimoaan ja kansallisuuttaan kohtaan. Hän piti venäjänkielisiä lauluja ja jumalanpalveluksia karjalaisilla välttämättöminä; niitä ilman ei voitu tulla toimeen. Ja kuka muutoksia näihin tärkeihin asioihin haluaa - jatkoi hän - on hallitusvastainen, ja sellaisia on Suomessa jo aivan tarpeeksi, täällä rajantakaisessa Karjalassa ei niitä tarvita. Näin selvitteli Pyhäjärven kirkkoherra.

Katsoin parhaimmaksi pitää suuni kiinni. Kiirehdin pois lähtöä; mutta pappi ei päästänyt kukaan, vaan pyysi jäämään teelle. Hän johdatti minut toiseen huoneeseen, joka nähtävästi oli ruokailuhuone. Siellä ruokapöydällä kiehua porisi samovaari. Papinrouva oli laittanut kaikki valmiiksi ja kehoitti istumaan pöytään. Itse hän istui samovaarin äärelle, valoi lasseihin teetä ja täytti ne. Pappi näytti varakkaalta, teelusikat, sokeriastia ja kulhokivat olivat hopeisia ja nimikirjaimilla varustettuja. Hyvältä maistuikin tee Aunuksen rinkelien kera.

Teetä juodessa kirkkoherra alkoi kertoa kotikylästään Rukajärvestä, jossa isä oli ollut kulkukauppiaana, nuoruudessaan käyden kauppaa Suomessa. Poika oli nuorena päässyt oppilaaksi Petroskoin pappisminariin ja tullut papiksi.

Eipäs isä ole pystynyt pojassaan kasvattamaan karjalaisen henkeä, ajattelin kuunnelllessani papin kiihkeää venäläisyydestä ja toivoen pääseväni mitä pikimmin hänen seurastaan vertaillen ajatuksissani häntä Raja-Karjalan venäläistymispappeihin.

Sitten kirkkoherra alkoi puhua, että hän oli lehdistä lukenut, että Suomessa oli perustettu sellainen seura nimeltä ”Vienen Karjalaisten Liitto”, joka rupeaa Suomesta käsin Karjalaa sivistämään. Ja sitten seurasi lausuntoja ja arvosteluja, joita ei uskoisi karjalaismiehen sanoiksi. Venäjä on syöttänyt suomalaisia ja karjalai-

sia leivällä ja nyt ne maksavat kiitollisuutensa pyrkimällä hylkäämään venäjän kielen. Ei se näy heille riittävän, että saavat puhua omaa kieltään omassa maassaan, jatkoi hän.

Maa rupesi polttamaan jalkojani. Kiiruhdin lähtöä. En vastannut sanallakaan, vaan aloin hyvästellä pappia ja maatushkaa. Mutta kirkkoherra ei päästänyt vielä kukaan, vaan pyysi minua mukaansa katsomaan Pyhäjärven kirkkoa, jota maalattiin ulkoa. Lähdin mukaan, ja sain siten nähdä Pyhäjärven kirkon, jolla oli verraten siisti ja hyvässä kunnossa.

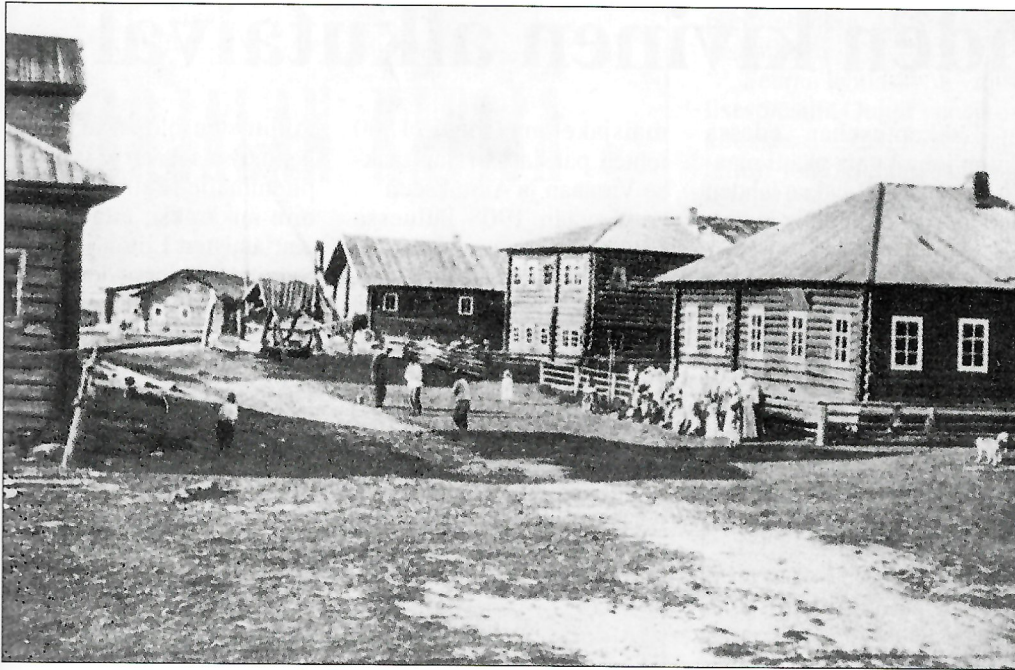
- Venäjänkielilläkö vai karjalaksiko saarnaatte? rohkenin siellä kysyä kirkkoherralta.

- Molemmilla kielillä; saarnaan karjalaksikin joskus, mutta enimmästään venäjäksi, sillä lopulta täytyy näiden karjalaisten oppia venäjänkieltä, vakuutti pappi. Sitten lähti kirkkoherra saattamaan minua vielä siihen taloon, jossa asuin.

Seuraavana aamuna varhain lähdin Pyhäjärveltä ajamaan Aunuksen menevää maantietä, joka kuului oleen paras tie Aunuksen läänissä. Tie olikin leveä, mutta pehmeä, joten oli pyörällä vaikea ajaa. Mutta pääsihän siinä, kun vaivasi itseään. Iltapäivällä olin Kotkajärvellä, jonne jäin yöksi. Pääsin asumaan aivan kirkon ja pappilan lähellä olevaan taloon, jossa olot olivat samanlaisia kuin yleensä rajantakaisessa Karjalassa. Seuraavana aamuna pyörähdin pappilaan. Ajattelin, että kun olin muissakin pappiloissa käynyt, en sivuuta tätäkään pappilaa.

Rakennus oli pyöreähirsinen, kaksikerroksinen, jonka yläkerrossa oli pappilaksi varattu neljä huonetta. - En tullut koskaan kysyneeksi, olivatko pappilat seurakuntain vai valtionko rakennuttamia vai asuuko pappi vuokralaisena.

Tapasin Kotkajärven kirkkoherran kotona, mutta häntä oli juuri tultu hakemaan sairaan luo ja hänen täytyi kiirehtiä. Mutta hän

Kotkatjärven kyläraitia runsaat sata vuotta sitten.

pyysi istumaan konttorihuoneeseensa heti sen jälkeen kun olin esitellyt itseni ja sanoin olevani retkellä Karjalassa ja toimivani Salmisissa. Sen verran ennätin häntä puhutella, että hänen olevan aivan ummikko venäläisen ja sain tietää että hän oli ollut pappina vasta kolmatta vuotta. Kaiken aikaa oli toiminut Kotkatjärvellä. Hän itsekin sanoi, ettei hän osaa muuta kuin muutamia sanoja. Nytkin hän teki lähtöä sairaan luo, jonka kanssa ei osaisi sanaakaan puhua. Tuntuu melko uskottomalta, että pappi ei osaisi kansan kieltä, mutta sellainenhan oli asiantila venäläistyttämisaajan lopulla Suomen puolellakin.

Kiirehdin lähtöä pappilasta, jotta kirkkoherra pääsi lähtemään virkatehtävilleen. Otin hyvästit ja lähdin. Hän pyysi tosin tulemaan luokseen iltapäivällä, mutta sitä en halunnut tehdä.

Jäin vielä toiseksi yöstä Kotkatjärvelle, sillä talo, jossa majailin, oli siisti ja mukava. Seuraavana aamuna tehdessäni lähtöä sain kuulla, että kirkossa siunattaisiin vainaja ja että kansaa varten paljon kerääntynyt kirkkoon. Menin minäkin katsomaan tätä kirkkotoimitusta. Tapasin toisen kerran saman kirkkoherran, joka

pyysi minua lähtemään kotiin, kun toimitus oli loppunut kirkossa. En nytkään voinut kutsua täyttää, sillä kiirehdin lähtemään Viteleen.

Saman päivän iltana pääsin Viteleen ja menin yöksi erääseen tuttavaan taloon, jossa aikaisemmin edellisillä matkoilla yöpynyt.

Viteleen pappilassa olin jo käynyt aikaisemmin, ja kirkkoherraan tutustunut Salmisissa. Sen vuoksi menin nyt pappilaan. Kirkkoherra oli syntyperäinen aunukselainen ja käytteli karjalan kieltä aivan hyvin. Hän oli reipas aunukselainen.

Tuloni pappilaan ei tuntunut häiritsevän, vaan pian hän antoi maatushkansaa hommata teetä. Pappila oli suuri ja kunnossa oleva talo; sen yläkerrassa oli kirkkoherran asunto. Huoneet olivat tilavia ja hyvin kalustettuja, luonnollisesti venäläisen tunning leimaamia. Kirkkoherratar tuli kutsumaan teelle huoneeseen.

Teetä juodessa rupesi kirkkoherra puhumaan Kyprianosta, sanoi olevan hänen hyvä ystävänsä. Kertoi, kuinka Kyprianolla on aikomus perustaa suuri järjestö, veljeskunta, joka rupeaisi huolehtimaan Karjalan ortodoksisesta uskosta ja kou-

luista. Siinä puhui totta, sillä muutamia kuukausia käyntini jälkeen Kypriano samassa Vitelen kylässä perusti kuuluisan Pyhän Yrjön veljeskuntansa.

Pappi oli kiihkeä venäläistyttävä; kuuntelin puheitaan mitään virkkamatta. Hän kertoi suunnitelmista, joita perustettava järjestö rupeaisi ajamaan. Hänellä oli tekeillä sen säännötkin, joten hän hyvin tiesi nuo asiat. Huokasin tosiaan helpotuksesta, kun viimein sain päätetyksi vierailuni papin luona. Hänen puheensa olivat kuin haudankaivajan juttuja rajantakaiselle karjalaiselle heimolle.

Jäin vielä kylään yöksi, sillä ilma oli sateinen. Seuraava päivä oli sunnuntai ja menin silloin kirkkoon. Kaikki kävi siellä venäjäksi, yksin saarnakin tapahtui sillä kielellä. Arvelin, monikohan sen ymmärtää. - -

Jätin Vitelen. Päivä oli kaunis. Tulin Kontuun rajalle. Siellä tapasin Konnun kirkkoherran, joka oli venäläinen, mutta jonkun verran osasi karjalaa. Päästyäni Manssilaan, ensimmäiseen kylään Suomen puolella, tunsin olevani omalla kamaralla.

Kun kävin vain pappiloissa, eivät liene voineet epäillä valtiolliseksi propa-

gandanpitäjäksi tai kiihoittajaksi, ja sillä tavalla sain tutustua osaan rajantakaisen Karjalan silloista vaikutusvaltaista virkakuntaa. Valittavasti en löytänyt heissä paljoa oman heimonsa tuntoa eikä myötämielisyyttä oman heimonsa asialle ja sen kielelle. Venäläissyntyisistä papeista sitä ei voinut odottaakaan, mutta olihan siellä karjalaissyntyisiäkin, jotka puhuivat melkein selvää suomenkieltä. Mutta yhtä penseitä ja passiivisia hekin olivat omalle heimolleen, asialleen ja kielelleen. Kaikki he toimivat enemmän tai vähemmän aktiivisesti sen suuren koneiston palveluksessa, jonka tarkoituksena oli rajantakaisen Karjalan venäläistyttäminen. Mutta senmielisiähän, kuten jo olen sanonut, olivat siihen aikaan melkein kaikki Suomenkin ortodoksisten seurakuntain papit.

Tällaisia oli Salmisissa Sotikov, joka kannatti Salmin kirkosta suomenkieliset jumalanpalveluskirjatkin halkovajaan. Senmielisiä olivat Solovjev ja Krohin, Salmin kihlakunnan kansakoulujen kreikanuskon tarkastajat; samanlaisia lähetettiin venäläistyttämisaajan loppupuolella suoraan Venäjältä, vastenmielisiä, ynzeitä, luihuja ummikkoryssiä Karjalan heimoa venäläistyttämään - uskonnon varjolla!

Nyt on Suomessa paljon Karjalan pakolaisia ja heillä toimii pappeina omia pakolaispappeja. On toivottavaa, että Karjalan pakolaispapit enempää kuin Suomessa vakinaisesti olevat kreikanuskon papit eivät varomattomilla puheillaan vahingoita uskontoaan ja nostata Suomen kansan luonnollisia kansallisia tunteita itseään ja asiaansa vastaan. Siihen ei ole varaa Karjalan heimolla. Venäläistyttämisaajan muistot ovat siksi mustat ja raskaat, että niitä on kavahdettava jokaisen. Asia ei ole autettavissa vihanpurkauksilla. (VP)